

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนใน
จังหวัดมหาสารคาม ผู้วิจัยได้นำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. ขอบเขตการวิจัย
3. วิธีดำเนินการวิจัย
4. สรุปผล
5. อภิปรายผล
6. ข้อเสนอแนะ

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนใน
จังหวัดมหาสารคาม

1.2 เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของ
โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีตำแหน่งและปฏิบัติงาน
ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันต่างกัน

1.3 เพื่อศึกษาแนวทางการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียน
ในจังหวัดมหาสารคาม

2. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จำกัดขอบเขตในวิจัย ดังนี้

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ครูของโรงเรียนในจังหวัด
มหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 จำนวนทั้งสิ้น 11,636 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

มหาสารคาม เขต 1. 2551 : 5 ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2551 : 6 ;
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. 2551 : 4)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มี 2 กลุ่ม ดังนี้คือ

2.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ ครู
ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม ปีการศึกษา 2551 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้
ตารางเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie และ Morgan) และการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Non-proposinal
Stratified Random Sampling) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 41) จำนวน 371 คน

2.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมจากการศึกษาภาคสนามเพื่อเก็บ
รวบรวมข้อมูลเชิงลึก โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้
ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยพิจารณาจากผลการประเมินคุณภาพภายนอก
จากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 2 มาตรฐานที่
4 อยู่ในระดับดีมากซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 3.50-4.00 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและ
ประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 89) จำนวน 10 โรงเรียน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ครั้งนี้ มี 2 ชนิด ได้แก่

2.3.1 แบบสอบถามสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์
ของ โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม มีทั้งหมด 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ
ตอนที่ 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้าน
การคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการ
ดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม

2.3.2 แบบบันทึกการศึกษาภาคสนาม การบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา
นักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จ คัดเลือกโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่มี
ผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา
(สมศ.) มาตรฐานที่ 4 อยู่ในระดับดีมาก (มีค่าเฉลี่ย 3.50-4.00) (สำนักงานรับรองมาตรฐาน
และประเมินคุณภาพการศึกษา. 2549 : 89) ประกอบด้วย แบบบันทึกการศึกษาเอกสารที่
เกี่ยวข้อง และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

3. วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

3.1.1 ขอนหนังสือรับรองจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อประสานความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 3 แห่ง และผู้บริหาร โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.1.2 ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม ทั้ง 3 แห่ง เพื่อขอนหนังสือประสานความร่วมมือกับโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.1.3 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคามทั้ง 3 แห่ง และจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม ไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ นัดหมายวัน เวลา เก็บรวบรวมข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่าง

3.1.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม ไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยตนเอง ตามกำหนดวัน เวลา ที่นัดหมาย

3.1.5 ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม กรณีที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยขอร้องให้กลุ่มตัวอย่างดำเนินการตอบให้สมบูรณ์ จนครบทุกชุด

3.1.6 ผู้วิจัยนำแบบบันทึกการศึกษาภาคสนาม และผู้ช่วยบันทึก (Note takers) จำนวน 2 คน ซึ่งผู้วิจัยให้ความรู้แก่ผู้ช่วยบันทึกเกี่ยวกับรายละเอียดของการบันทึก ฝึกปฏิบัติให้ชำนาญการก่อนเก็บรวบรวมข้อมูลจริง และได้ทำการศึกษาเอกสารรายงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวข้องของโรงเรียนที่มีผลการดำเนินงานด้านการคิดวิเคราะห์ที่ประสบผลสำเร็จ

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ตามระเบียบวิธีทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ซึ่งมีขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.2.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืน

3.2.2 ตรวจสอบแบบสอบถามและให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

3.2.3 หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม โดยรวมและเป็นรายด้าน นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางหรือความเรียง

3.2.4 เปรียบเทียบระดับสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของ โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม ตามความคิดเห็นของครูที่มีตำแหน่งต่างกัน โดยใช้ สถิติ t-test (Independent Samples)

3.2.5 เปรียบเทียบระดับสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของ โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามตามความคิดเห็นของครูที่อยู่ใน โรงเรียนขนาดต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance) เมื่อพบความแตกต่างทำการเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้วิธีของเซฟเฟ้ (Scheffe test)

3.2.6 ข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 นำมาวิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่เรียงตามลำดับความถี่ ร้อยละ แล้วเรียบเรียงนำเสนอเป็นความเรียง

3.2.7 ข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม นำเสนอ ดังนี้

3.2.7.1 ข้อมูลจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 4 โดยรวมและรายตัวบ่งชี้ ผู้วิจัยบันทึกผลการประเมินเป็นรายโรงเรียน แล้วหาค่าเฉลี่ยในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด

3.2.7.2 ข้อมูลจากผลการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยดำเนินการดังนี้

- 1) สำหรับข้อมูลที่เป็นเอกสารทำการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเอกสารและข้อมูลที่รวบรวม ได้มาสังเคราะห์แล้วนำเสนอเป็นความเรียง
- 2) สำหรับข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ ได้สร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมมาสรุปเป็นแนวทางการดำเนินงานของโรงเรียนที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา มาตรฐานที่ 4 อยู่ในระดับดีมาก

4. สรุปผล

การศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของ โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

4.1 โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามมีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวางแผน ตามลำดับ

4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในจังหวัดมหาสารคาม ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน ปรากฏว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเห็นว่าการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านนโยบายสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูผู้สอนเห็นว่าการดำเนินงานด้านหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.3 ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามโดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ด้านนโยบายสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และโรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์เป็นรายด้านที่สำคัญ 9 ด้าน มีดังนี้ ด้านนโยบาย คือ กำหนดนโยบายให้ชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้ กำหนดนโยบายมุ่งเน้นยกระดับความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการวางแผน คือ จัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง กำหนดเป้าหมายการพัฒนาคิดวิเคราะห์อย่างชัดเจน ด้านงบประมาณ คือ สนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์ เหมาะสมกับกิจกรรมการดำเนินงาน ด้านสภาพแวดล้อม คือ จัดแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ หลากหลาย จัดบรรยากาศภายในโรงเรียนให้ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คือ จัดหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเพียงพอ จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ด้านบุคลากร คือ เพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับปริมาณงานในโรงเรียน จัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ด้านเครื่องมือวัดและประเมินผล คือ เครื่องมือวัดและการประเมินผลต้องมีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ กำหนดตัวชี้วัด ให้เหมาะสม ชัดเจนในทางปฏิบัติ ด้านการกำกับติดตาม คือ นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างเข้มงวด สรุป รายงานผลเป็นระยะ ๆ

5. อภิปรายผล

การศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม มีประเด็นที่ควรอภิปราย ดังนี้

5.1 โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามมีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ปรากฏว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านหลักสูตรสถานศึกษา และด้านการวางแผน ตามลำดับซึ่งผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของจิตติกาญจน์ สุทธิสิงห์ (2551 : 169-170) ได้ศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดารามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารโรงเรียนและครูมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนมัธยมวัดคูสิดารามโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล การจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ และสอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 38) ที่กล่าวว่าแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาและแผนปฏิบัติราชการ ตามบริบทของแต่ละเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ต้องจัดให้มีจิตสภาพแวดล้อม บรรยากาศทางกายภาพห้องเรียน สนับสนุนทรัพยากร จัดปัจจัยเอื้อต่อการคิดของครู/นักเรียน เป็นต้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

5.1.1 หน่วยงานต้นสังกัดของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคาม ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ได้กำหนดการพัฒนาให้นักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์เป็นนโยบายไว้ใน ข้อ 2 การพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยมีจุดเน้นที่มาตรฐานที่ 4 ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้เนื่องจากผลการประเมินคุณภาพของโรงเรียนทั่วประเทศอยู่ในระดับปรับปรุงเสียเป็นส่วนใหญ่ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2549 : 1) ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในจังหวัดมหาสารคาม จึงกำหนดนโยบายการพัฒนาปรากฏในแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2551 กลยุทธ์ที่ 3 ยกระดับคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย พัฒนาสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาตามมาตรฐานวิชาชีพ เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหาร

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและปฐมวัย และการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรการศึกษาอย่างเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2551 : 1-4 ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2551 : 1-4 ; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 3. 2551 : 1-6)

5.1.2 สถานศึกษาในจังหวัดมหาสารคามใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 ซึ่งหลักสูตรมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ และให้ความสำคัญกับการคิด โดยนักเรียนที่จบช่วงชั้น จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา หรือจบการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องผ่านการประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียนให้ได้ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. 2548 ก : 26) ดังนั้นสถานศึกษาทุกแห่งจึงต้องจัดหลักสูตร/กิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้

5.1.3 การแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาภายในจังหวัดมหาสารคาม ออกเป็น 3 เขตพื้นที่ ส่งผลให้การกำกับ นิเทศ ติดตามจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นไปอย่างทั่วถึงมากขึ้น ทำให้โรงเรียนได้รับการดูแล ช่วยเหลือ ในด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมนักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับจิตตวิทยาของ สุกฤษดิ์ (2551 : 169-170) ที่ได้ศึกษาการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดคูลีตารามสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 3 พบว่า ครูมีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารจัดการที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ในโรงเรียนมัธยมวัดคูลีตาราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผล ด้านการจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม และด้านการพัฒนาบุคลากร ตามลำดับ

5.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในจังหวัดมหาสารคามที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

5.2.1 ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อการสนองนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีนโยบายยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรฐานที่ 4 ให้มีระดับคุณภาพสูงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารจึงมีบทบาทหน้าที่ในการกำหนดวัตถุประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายของโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู. 2546 : 10-11) และสอดคล้องกับแนวคิดของจิรพันธ์ ไตรทิพจรัส

(2543 : 66-68) ที่กล่าวว่า บทบาทผู้บริหาร โรงเรียนในการปฏิรูปการศึกษาคุณภาพนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นบุคคลที่ใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอย่างต่อเนื่องสามารถคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ รักเพื่อนมนุษย์ รักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและมีจิตใจ เป็นสาธารณะส่วนบทบาทของครูผู้สอนซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนา หลักสูตรสถานศึกษาที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ โดยน่านโยบายผู้การปฏิบัติ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการการคิดวิเคราะห์ จัดกิจกรรมทั้งในเวลาเรียนและนอกเวลาเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์เพิ่มมากขึ้น

5.2.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาได้กำหนดเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาไว้ในแผนปฏิบัติราชการประจำปี โดยสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษากำหนดกิจกรรมที่นำไปสู่ปฏิบัติให้กับสถานศึกษาทุกแห่ง ได้แก่ การอบรม พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นต้น จึงทำให้ทั้งผู้บริหารศึกษาและ ครูได้รับความรู้ ความเข้าใจ แนวทาง วิธีการปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหาร สถานศึกษาและครูได้ร่วมกันจัดทำกิจกรรม/โครงการเพื่อให้บรรลุตามแผนปฏิบัติการที่ กำหนดไว้ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2546 : 19-21) ที่กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนที่มีการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานต้องให้การบริหารงานแบบมี ส่วนร่วม ผู้บริหาร โรงเรียนควรบริหารงานอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการบริหาร และบริหารงานในรูปแบบของคณะกรรมการ โรงเรียน โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและ บุคลากรภายใน โรงเรียน บุคคล และหน่วยงานภายนอก โรงเรียน ทั้งหน่วยงานของภาครัฐและ เอกชน

5.3 โรงเรียนขนาดใหญ่มีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ด้าน นโยบายของสูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางอย่างมีนัยสำคัญทางทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ โรงเรียนขนาดกลางมีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ด้านหลักสูตร สถานศึกษาสูงกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจ เนื่องจากโรงเรียนขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 281 คนขึ้นไป) ส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากร ในสถานศึกษามากกว่าโรงเรียนขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121-280 คน) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3) เมื่อพิจารณาจำนวนผู้ปกครองก็มีมากกว่า จึงทำให้ผู้บริหาร โรงเรียนขนาดใหญ่ให้ความสำคัญกับนโยบาย แล้วให้กลุ่ม กลุ่มงานในโรงเรียน นำนโยบาย ลงสู่การปฏิบัติ ส่วนโรงเรียนขนาดกลาง มีข้อจำกัดในเรื่องบุคลากร การดำเนินการต่าง ๆ ต้อง ดำเนินการ ไปพร้อม ๆ กันทั้งผู้บริหาร ครูและบุคลากร จึงมุ่งเน้นการปฏิบัติงานร่วมกันเป็น

หลักในทุก ๆ ขั้นตอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เน้นการบูรณาการ การคิดวิเคราะห์สู่ชั้นเรียน

5.4 ข้อเสนอแนะการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์เป็นรายด้าน ที่สำคัญ 9 ด้าน มีดังนี้ ด้านนโยบาย คือ กำหนดนโยบายให้ชัดเจน สามารถนำไปสู่การ ปฏิบัติได้ กำหนดนโยบายมุ่งเน้นยกระดับความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ด้านการวางแผน คือ จัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ต่อเนื่อง กำหนดเป้าหมาย การพัฒนาการคิดวิเคราะห์อย่างชัดเจน ด้านงบประมาณ คือ สนับสนุนงบประมาณอย่าง เพียงพอและต่อเนื่อง จัดสรรงบประมาณมุ่งผลสัมฤทธิ์ เหมาะสมกับกิจกรรมการดำเนินงาน ด้านสภาพแวดล้อม คือ จัดแหล่งเรียนรู้ ให้เพียงพอ หลากหลาย จัดบรรยากาศภายในโรงเรียน ให้ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ คือ จัดหา สื่อ วัสดุ อุปกรณ์อย่างเพียงพอ จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ทันสมัย ด้านบุคลากร คือ เพิ่มจำนวนบุคลากรให้เพียงพอกับปริมาณ งานในโรงเรียน จัดอบรมบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถอย่างต่อเนื่อง ด้านเครื่องมือวัด และประเมินผล คือ เครื่องมือวัดและการประเมินผลต้องมีประสิทธิภาพ น่าเชื่อถือ กำหนด ตัวชี้วัด ให้เหมาะสม ชัดเจนในทางปฏิบัติ ด้านการกำกับติดตาม คือ นิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานตามแผนที่วางไว้อย่างเข้มงวด สรุป รายงานผลเป็นระยะ ๆ สอดคล้องกับผล การศึกษาของ วุฒิไกร เทียงดี (2549 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับความสามารถ ในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดกาฬสินธุ์ ด้วยการวิเคราะห์ พหุระดับ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรระดับห้องเรียนที่มีความสัมพันธ์กับความสามารถในการ คิดวิเคราะห์ ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียน สามารถอธิบายความแปรปรวนของค่าเฉลี่ย ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ได้ร้อยละ 48.40 สะท้อนว่าการดำเนินงานพัฒนานักเรียน ด้านการคิดวิเคราะห์ยังมีปัญหาการดำเนินการอยู่ โดยเฉพาะปัจจัยที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อม ทั้งแหล่งเรียนรู้ ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการซึ่งโรงเรียน จะต้องจัดให้หลากหลาย เพียงพอ เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์

5.5 โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามมีผลการประเมิน คุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 2 มาตรฐานที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยผลการประเมินอิงเกณฑ์อยู่ในระดับดีมาก และผลการประเมินอิงสถานศึกษาอยู่ในระดับดีมาก เป็นการยืนยันให้เห็นว่าโรงเรียนที่ประสบ ผลสำเร็จมีผลการประเมินมาตรฐานที่ 4 อยู่ในระดับดีมาก มีการดำเนินงานพัฒนานักเรียน

ด้านการคิดวิเคราะห์อย่างจริงจัง ด้วยกิจกรรม/โครงการอย่างหลากหลาย มีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

5.6 โรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 4 อยู่ในระดับดีมาก มีแนวทางการบริหารจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ ที่ประสบผลสำเร็จคือ การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้กระบวนการ PDCA การบริหารและจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน การบริหารและจัดการศึกษาโดยยึดมาตรฐานการศึกษา และพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีความสามารถด้านการคิด วิเคราะห์ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้เทคนิค วิธีการบริหาร ได้แก่ การบริหารด้วย กระบวนการ PDCA เป็นต้น มาเป็นแนวทางในการบริหารและจัดการศึกษาของสถานศึกษา ให้เกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา (2543 : 24) ที่กล่าวว่า แนวคิดการบริหารเชิงคุณภาพ (Quality Management) เป็นกระบวนการพัฒนางาน สอดคล้องกับการประกันคุณภาพการศึกษา ให้การจัดการศึกษาไปสู่คุณภาพและมาตรฐานด้วย กระบวนการ PDCA

6. ข้อเสนอแนะ

การศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนใน จังหวัดมหาสารคาม มีข้อเสนอแนะดังนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

6.1.1 ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามมีการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผน เพื่อกำหนดเป็นแนวทางการพัฒนา ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์เพิ่มขึ้น โดยปรับปรุงพัฒนาด้านที่ยังมีการดำเนินงานอยู่ในระดับต่ำ เช่น ด้านสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เป็นต้น โดยเพิ่มการดำเนินงาน ให้เพิ่มมากขึ้น ส่วนด้านที่มีการดำเนินงานสูงอยู่แล้ว เช่น ด้านสภาพแวดล้อม ด้านหลักสูตร สถานศึกษา เป็นต้น ก็ปฏิบัติให้สูง ๆ ยิ่งขึ้นไป

6.1.2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความคิดเห็นว่ามีการดำเนินงาน ด้านนโยบายสูงกว่าครูผู้สอนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ครูผู้สอนมีความ คิดเห็นว่าการดำเนินงานด้านหลักสูตรสถานศึกษาสูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเพิ่มมากขึ้น เช่น การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะที่จำเป็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน กิจกรรมนอกเวลาเรียนที่เน้นการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ รวมทั้งจัดหาสนับสนุน สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ แก่ครูอย่างเพียงพอ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และกำกับ นิเทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง เป็นต้น

6.1.3 ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบที่ 2 มาตรฐานที่ 4 โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยในครั้งนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จของโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาเชิงลึกภาคสนามซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง ได้แก่ กระบวนการบริหาร ขั้นตอนการดำเนินงาน วิธีการแก้ปัญหา เป็นต้น จากโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) มาตรฐานที่ 4 อยู่ในระดับดีมาก ประยุกต์ ปรับปรุงใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุมาตรฐานการศึกษา

6.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

6.2.1 ควรทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ในโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอก อยู่ในระดับดีมาก โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

6.2.2 ควรทำการวิจัยและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของโรงเรียนในจังหวัดมหาสารคามที่เหมาะสมตามขนาด โรงเรียน เพื่อเป็นต้นแบบให้โรงเรียนอื่น ๆ ได้นำไปใช้ในการพัฒนาต่อไป

6.2.3 ควรมีการศึกษาสภาพการดำเนินงานพัฒนานักเรียนด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนในระดับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค เพื่อเห็นภาพการพัฒนาในวงกว้างขึ้น